

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Andreæ Vallensis Vvlgo Del Vavlx Andanensis, I. V. D. Et
In Alma Academia Lovaniensi SS. Canonum Professoris
Ordinarii, Paratitla Ivris Canonici Sive Decretalivm D.
Gregorii Papæ IX. Svmmaria Ac ...**

Delvaux, André

Coloniæ Agrippinæ, 1686

Tit. 29. De Parœciis & Parœcianis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62177](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62177)

hendi alibi eum, qui sepulturam non elegerit, aliquid exigi jure possit, quaerit Riccius in *Praxi Decis.* 665. Et refert posse, itaque fuisse, resolutionem à Curia Romana, quia talis licentia peti solent causa consequendi honorabiliorem locum in alia Ecclesia; ideoque propter ejusmodi praerogativam posse honorem illum pretio estimari & vendi; cum hoc casu non vendatur sepultura, quae gratis praestanda est defunctis. Videatur fultius Petri's Greg. Tholosan. *Part. Juris Canon lib. 1 Tit. 15 cap. 5. Zech. de Re-pub. Christiana cap. 28. num. 19. vers. carceans miam.*

§. IX.

De poenis violentium sepulcra.

1. Duplex in violatores est poena, Civilis & Criminalis.
2. Quibus modis sepulcrum violatur.
3. Arma & insignia à sepulcris amoveri non posse.

Postremo sepulcrorum violatores & civiliter & criminaliter puniuntur, l. 3. §. 1. de sepulcro. D. de sepulcro violato. Civilis poena est pecuniaria; solvenda iis, quorum interest vel denuntiantibus; estque centum aureorum, d. l. 3. §. 1. & si quis in sepulcro. §. d. l. De sepulcro, & quanti interest, l. Liborum D. De religiosis & sumpt. funerum. Criminalis est modo mulcta, modo capitalis.

2. Violatur autem Sepulcrum variis modis: ut si quis in sepulcrum alterius, eo invito, cadaver inferat; si dolo malo quis in eo habitet, aut aedificium, aliudne, quod causa sepulcri factum non est, habeat; si ossa alio transferat, non petita licentia à Pontifice, olim Principe, vel etiam à Magistratu, si causa rationabilis transferendi occurreret. Quod obtinet, quando cadaver ibi sepultum est eo animo, ut perpetuò illic maneat; alioquin si eo animo, ut postea aliò transferatur, licebit illud transferre sine licentia, nec sepultura temporalis locum religiosum facit. Item si quis sepulcrum demoliat; & si servus id fecerit, jubente domino, poena est metallum; si absque jussu, relegatio.

Actio etiam de sepulcro violato infamiam irrogat, prout latius deducit & probat, aliaque eodem spectantia tradit Tholosanus *Syntagma Juris universi lib. 33. cap. 23 à num. 11.*

3. An autem affixio armorum in propriis sepulcris prohiberi possit, quaerit Riccius in *Praxi Decisione* 667. & resolvit non posse: subjungens, contra amoventes arma atque insignia ex sepulcris dari actionem injuriarum.

TITULUS. XXIX.

De Paroeciis & Paroecianis.

§. I.

Quae dicatur Ecclesia Parochialis, & unde.

1. Ecclesiarum varia divisiones & differentie.
2. Curata Ecclesia qua sit.
3. Qua Parochialis.
4. 5. Parochus & Parochia, item Paracus & paroecia unde dicantur.
6. 7. Ratio instituendarum Ecclesiarum parochialium.
8. Substantialia Ecclesia Parochialis.
9. Parochia distincta esse debent.
10. Item dotata pro decente sustentatione: & ratio dotandi.
11. Vnus dumtaxat praeficiendus Ecclesia.
12. Parochianus seu Paroecianus qui censetur.

Omissis Ecclesiarum variis divisionibus, differentiis, nominibus, pro varia ratione dignitatis, loci, formae vivendi, & similibus (ut quoddam alia dicatur Romana, alia Primitialis, Patriarchalis, Archiepiscopalis, Episcopalis, seu Cathedralis, à Cathedra seu sede Episcopi: alia collegiata, eaque vel Regularis vel Saecularis, alia non Collegiata; rursus alia Curata, alia Parochialis, alia Matrix, quae subinde

V u 2

dicitur

dicitur Parochialis Ecclesia, cui alia adjungitur in subsidium, ut in *c. Ad audientiam 3. inf. De Ecclesiis dedicandis. c. Extramissa 10 sup. De praescriptis*. subinde verò eo nomine appellatur Cathedralis Ecclesia, ut in *c. Venerabilis inf. De verborum significat* estque principalis, primaria ac major cæteris in loco aliquo, *Clement. 1. De sententia excommunicat.* breviter hic dicendum de Parochiali, eò quòd superior Titulo tractatum sit de quodam ejus jure, quod consistit in funerando, dubitarique posset generaliter de aliis ipsius juribus.

2. Notandum verò Curatam Ecclesiam subinde sumi, ut à Parochiali distinguitur, & tum dici Curatam, quæ curam habet animarum tam interiorum, quam exteriorum, id est, tam in foro pœnitentiali quàm contentioso. *Innocent. in c. Dudum sup. De electis*. Et ideo Præfectus Ecclesiæ Curatæ hoc modo sumpta potest excommunicare, suspendere, interdicere, visitare, inquirere, facinorosos capere & in carcerem mittere, aliaque hujusmodi, quæ ad morum spectant correctionem, exercere, *d. c. Dudum versic. Sed cum in jure, ubi Gloss.* Et quidem Præpositus Regularis, Monachos suos; Sæcularis verò Clericos alios sibi subiectos habet.

3. Parochialis autem Ecclesia dicitur ea, quæ habet curam animarum interiorum seu in foro pœnitentiali, non autem exteriorum seu in foro contentioso: & quidem sine aliqua prærogativa vel prælacione; aliàs diceretur Dignitas vel Personatus.

4. Originem trahit à Græca voce vel *παροικία*, quasi à præbendo, vel *παροικία*, quasi à vicinia seu accolatu. Siquidem nonnulli, ut Budæus in *Annotat. postea ad l. fin. D. De muner. & honoribus*, volunt *Parœcum* scribi & dici, à Græco *παροικίαν*. Incola enim, inquit Pomponius in *l. Pispillus 139. §. 2. D. De verb. significat*, est, qui in aliquam regionem domicilium suum contulit, quem Græco *παροικον*, id est, juxta habitantem vocant: Ut *Parœcia* dicatur, quasi vicinia, & *Parœciani* quasi vicini & incolæ, seu habitatores ejusdem viciniae sacrae & *Parœcus*, quasi præcipuus in ejusmodi sacra vicinia, seu in spiritualibus præpositus.

5. Alii vò existimant Parochum dictum à *παροικον*, id est Præbendo, Dicebantur enim apud Ethnicos Parochi, qui Legatis publicè

Romam missis, & aliis alicujus dignitatis hospitibus, saltè & ligna carere, & necessaria præbebant, ut notavit Acron ad illud Horatii lib. 1. *Serm. Sat. 5.*

Et parochi, quæ debent, ligna, falemqus.

Hinc igitur à præbendo seu subministrando Parochum apud Christianos dici malunt, eò quòd commissæ sibi plebi, seu populo sacrum divini Verbi & Sacramentorum pabulum ad pacendas animas præbeat & ministrat.

Cùm enim augetur Romæ populus Christianus, distribuit Evaristus I. Pontifex teste Platina in *ejus vita*, Sacerdotes per singulas Urbis curias, qui præberent Sacramentum & alia sacra populo, & vicissim ab illo necessaria ad victum acciperent; indeque partes illæ Urbis sic distributæ dictæ sunt Parochiæ, & subditi Parochi.

6. Deinceps circa ann. Domini 266. Dionysius Pontifex similem procuravit distributionem Parochiarum per universum orbem, Curionibus seu Parochis, pro necessariis ad vitam, assignatis decimis, quæ intra terminos Parochiæ eorumque continerentur, *can. 1. can. Ecclesiis XIII. qu. 1. can. 1. Distinct. 60. can. Episcopi Distinct. 18. c. Pastoralis. sup. De his, quæ sunt à Prælato & c. Petrus Greg. Tholosanus, Synagoga juris Universis lib. 16. cap. 8. num. 33.* Idque ut quis alterius parochiæ fines aut jus invaderet, sed quisque curam Ecclesiamque haberet sibi legitime assignatam.

7. Vide Abbas Parochiam dici vult, quasi portionem curæ quia cuilibet presbytero parochiali detur certa pars civitatis vel diocesis per eum curanda; qui inde & Curatus appellatur & subinde Curio à Curia, id est, regione ubi bis cui præponitur in sacris, ut apud Vatonem *l. 4. De lingua Latina*. Erant enim Curiones Romæ olim Curiarum sacerdotes, qui in Curias divina curabant, & ex lege Romuli Curiarum suffragio creabantur. Dionys. Halicarn. *lib. 2. Antiq. Roman.* Qui plura desiderat de Parœciarum Origine, consulat singularem eam de re tractatam Joan. Filescii Theolog. Patiensis.

8. Igitur licet Parochia subinde accipiat pro tota diocesi, *can. Si quis ordinandus cum duobus seqq. Distinct. 92. can. Licet in regulis XVI. quæst. 4.* hic tamen sumitur pro certa alicujus diocesis Ecclesia, quæ habet populum, ceteris

is limitibus distinctum, cum potestate fori parochialis, id est ligandi & solvendi, subditis sacramenta administrandi, idque ex necessitate oneris Ecclesie imposita: hæc enim omnia simul requiruntur, ut Ecclesia dicatur & sit Parochialis, prout latius tradit Gonzales, ad Reg. VIII. Cancell. Glof. 6. à n. 35. Chokier in Scholiis ad Preces Imperiales crimarius Sess. 2. in verbis, Cum cura. Ideoque licet Ecclesia aliqua fontem habeat baptismalem vel etiam jus sepulchre, ex consuetudine vel auctoritate Superioris Antistitis, non tamen dicitur Parochialis, nisi habeat populum certis finibus distinctum: quem si olim habuerit, & nunc non habeat, vel ob bellorum calamitatem, vel pestem favientem, vel loci inundationem, dicitur Parochialis habitu, non actu, donec redierit populus. Hinc etiam licet Minoribus ac prædicatoribus ex privilegio competat jus audiendi confessiones, non tamen Curati dicuntur. Aliquando etiam sumitur pro loco ipso, in quo huiusmodi populus, Ecclesie deputatus, degit: ut cum dicimus, hunc vel illum habitare in hac vel illa parochia.

9. Cæterum Parochia esse debent distinctæ neordo Ecclesiasticus confundatur, neve una & eadem Ecclesia duarum quodammodo fiat diæceson, cum gravi incommodo subditorum. Et ideo quoque parochia diæcesis unius, quacunque de causa alterius diæcesis beneficio, aut Monasterio seu Collegio, vel loco etiam pio perpetuo uniti non potest, Conc. Trident. Sess. 14. cap. 9. de reformat.

Fines verò Parochiæ & distinctio populi probantur per testes, deponentes, quod à tempore immemoriali tales fines fuerint observari. Et ubi de finibus, & his, quæ finibus coherent, constat, nequeunt præscribi, s. Super eo 3. hoc tit. d. can. Licet in regulis XXI. qu. 4. Si verò Ecclesia Parochialis certos & proprios non habeat fines, nec ejus Rector proprium populum, quem regat, sed promiscuè petentibus sacramenta ministrat, mandat Synodus Trident. Sess. 24. cap. 13. De reformat. Episcopis, ut distincto populo in certas propriasque parochias, unicuique suum perpetuum, peculiaremque Parochum assignet.

Insuper requiritur ad parochialem Ecclesiam, ut sit fundata auctoritate Episcopi, qui fines designet, plebem constituat, & Parochia-

lem nominet, c. nullus omnino XVI. q. 7. Conc. Trid. d. loco.

10. Præterea oportet eam competenter dotatam esse, cap. 1. de præbendis in 6. c. Quisquis sup. de vita & honestate Clericorum, habitâ scilicet ratione qualitatibus loci, personarum, & temporis. Si verò aded tenues sint redditus, ut debitis oneribus nequeant sufficere, providebit Episcopus per unionem beneficiorum simplicium, vel etiam curam habentium, quæ tamen regularia non sint, & si obtinentis præjudicio Concil. Trident. Sess. 21. cap. 5. De reformat. & d. Sess. 24. cap. 13.

Quod si id fieri nequeat, providebit per assignationem primitiarum, ad quas populum posse cogi certis casibus, dicam postea, aut decimarum, etiam infudatarum, secundum Choppin. De sacra Polit. lib. 3. tit. 4. n. 19. 21. & 22. Rebutus Tract. de decimis qu. 5. (quamquam secus statuitur ad Synodum Cameracensem anni 1586 art. 17. & Mechliniensem art. 15. & 16.) vel per Parochianorum symbola & collectas, aut qua alia commodior ratione, qua necessitati Rectoris aut Parochiæ decenter succurratur.

Potent etiam unire duas Parochiales Ecclesias, una non sufficiente ad Rectoris decentem sustentationem, modo populus non ita sit numerosus, ut unus sufficere Rector nequeat: vel etiam novam parochialem Ecclesiam erigere, ubi id necessitas exigit, ob locorum distantiam & amplitudinem parochiæ, erectamque dotare ex fructibus Ecclesiæ matricis, si hæc abunder, Concil. Trident. Sess. 21. c. 4. Piasc. p. 2. c. 3. art. 3. in fin.

Refert autem Zyp. hoc tit. n. 10. Pium V. statuisse, ut non infra quinqueaginta & non ultra centum aureos hæc provisio extendatur: Synodus vero Mechliniensem anni 1607. ut non infra triginta libras Flandricas & non supra quinqueaginta, nisi Episcoporum judicio Parochiæ amplitudo aliquid ultra requireret, computatis certis proventibus, & incertis, quo dicta provisio ad certam summam, inspectis tribus aut quatuor annis ultimis, redigi possit.

Ibidem tradit, in hac provisione procuranda summarie & sine strepitu iudicii procedendum esse: & quando ad collectas devenitur, implorandum subsidium Conciliorum provincialium.

Rursus Ecclesiæ Parochiali instituta debet præfigi unus Sacerdos qui in ea baptismum & reliqua Sacramenta populo ministrat, *c. 1. & alibi 4. c. can. Sicut in unaquaque xx1. q. 2. curantque animarum proprio nomine, non alieno, exerceat. Alioqui si duo instituantur, neuter Curatus dicitur, Oldrad. Conf. 69. quia ut humana sponsa duos conjuges habere nequit eodem tempore c. 1. mf. De sponsa duorum: ita Ecclesiæ duos Clericos sponso, qui ejusdem eodem tempore curam habeant, d. can. Sicut in unaquaque. Alioqui duo haberet capita, quod prodigiosum esset. Hinc cura animarum dicitur esse penes Prælatum non penes ejus Vicarium, licet is sit perpetuus, Malcardus de probat. Conclus. 489. num. 13.*

Qualis autem, quâ forma & quo ordine quis præfigi debeat Parochiali Ecclesiæ, videatur Concil. Trident. Sess. 24. c. 18. de reformat. & ibid. declarationes Cardd.

12. Denique Parochianus seu Paræcianus dicitur & habetur alicujus Ecclesiæ, quæ intra Parochiæ limites habitat, animo ibidem manendi, ita ut sit verè translatus, non juris fictione, si ve audierit ibi divina, si ve non, *can. 1. distinct. 38. c. 3. De sepulture in 6. Etiam si sit beneficiarius & Curatus alienæ Ecclesiæ, dummodo in ea non resideat, Frederic. de Senis Conf. 254. Canonici tamen vel alius Clericus Cathedralis Ecclesiæ habitans in aliena parochia, ut resideat in Cathedrali, non fit Parochianus Ecclesiæ Parochialis, sed Cathedralis, Læpus Allegat. 63. sup. finem vers. Hoc dico.*

§. II.

De juribus Ecclesiarum Parochialium, & munere Parochorum.

1. Parochiani in Ecclesia sua baptizandi.
2. Et quid circa hoc incumbat Parocho.
3. Peccata sua confiteri & communicare debent in Paschate.
4. Parochi circa egrotos officium.
5. Nuptia in Ecclesia solemniter celebranda.
6. Missa & divina in eadem audienda.
7. Mortui item sepeliendi.

1. **I**us Ecclesiæ Parochialis consistit in pluribus. Et primò quidem in eo, quod populus illi subiectus seu paræciani debeant in ea ba-

ptimum recipere, *c. 2. Et ad hoc invenit Parocho, fontem baptismalem diligenter mundèque custodire, accurare, ut semper ad se sufficiens aqua, cauteque occlusa: cavere insuper ne sua culpa quis decedat absque baptismo, sub pena depositionis, can. Quicumque De consecrat. Distinct. 4. Habere librum, in quo nomina baptizatorum, parentum & patrinatorum diligenter describat, Concil. Trident. Sess. 24. cap. 1. de reformat. matrim. notetque annum, mensem & diem, quo singuli baptizantur: ut & in prælo libro nomina confirmatorum, parentumque susceptorum.*

3. Subditos præterea Ecclesiæ parochialis oportet semel saltem in anno sacram suorum peccatorum confessionem facere, sacrosanctum Christi corpus quotannis in Paschate percipere, *c. Omnis utriusque inf. De poenitent. & remissionib. insuperque iusto ac debito tempore sacri olei unctionem petere, Clement. 1. §. Dudum de sepulture.*

4. Et ad eum siue incumbit Parocho diligenter visitare infimos, hortari ad poenitentiam, ad bene moriendum: graviterque puniri debet, si appareat aliquos ejus negligentia absque susceptione Sacramentorum mortuos esse, *can. Si presbyter xxvi. qu. 6. Nullo siquidem casu excusari potest Parochus, quo minus ad illat & ministrat Sacramenta morientibus, ne quidem metu pestis vel alterius contagiosi morbi, ut ex Ripa, Tract. De peste n. 147. & aliis, tradit Pissecius 2. p. cap. 2. art. 1. num. 27. Et n. seq. refert Constitutionem Pii V anno 1566. die 15. Martii innovantis Constituit. Innoc. III. quâ præcipitur Medicis, ut, cum ad ægrotos vocari contingerit, ipsos ante omnia moneant, ut animarum medicos rocent, quibus omnia peccata sua iuxta ritum sanctæ Romanæ Ecclesiæ confiteantur.*

5. Ad hæc quia clandestina matrimonia Ecclesiæ semper detestata est, *can. Non omnia. can. Honorantur & can. fin. xxxii. qu. 2. ideo nuptiarum, qui matrimonio junguntur, non nisi solemniter & coram proprio Parocho, vel alio sacerdote, de ipsius Parochi vel Ordinarii licentiâ, in facie Ecclesiæ celebrari debent, Concil. Trident. Sess. 24. cap. 1. De reformat. matrim. Mandatque Conc. Parocho, ut librum habeat, in quo conjugum, & testium nomina, denique & locum contracti matrimonii describat,*

scribat; quem diligenter apud se custodiri tenentur. Et Serenissimus Princeps noster edicto anni 1611. ad obviandum difficultatibus super probatione ætatis, temporis matrimonii contracti, aut obitus personarum, sive in ordine ad promotionem ad Ordines sacros, aut ad beneficia vel officia sæcularia, & alia similia, mandavit hujusmodi annotationis copiam authenticam quotannis in Archivis Episcopalibus deponi. Eademque ex causa *art. 21.* decrevit, ut probationes Ordinum susceptorum, & votorum monasticorum, fiant per litteras, & non per testes, *Zyp hoc. n. 6.*

6. Diebus item Dominicis & Festis populus in Ecclesia sua parochiali rem divinam audire debet. *Vi. Dominicis 2. hoc tit. Concil. Trident. Sess. 5. c. 2. & Sess. 24. cap. 4.* Ubi mandat Episcopis, ut moneant populum diligenter, teneri unumquemque Parochiæ suæ interesse, ubi commodè id fieri potest, ad audiendum verbum Dei. Quamvis cogi ad hoc nemo possit, quia Conc. utitur verbo, *moneant* Et ita responsum fuisse à sacra Congregat. & à Leone X. refert Piafec. *d. loc. n. 21.* nempe satisfieri præcepto Ecclesiæ, si audiatur Missa in Ecclesia Regularium.

Planè jam olim in Germania & Flandria ea de re fuisse controversiam inter Religiosos Mendicantes & Parochos, argumento est Constitutio Sixti IV. in *Extravag. communib. Vices illius, De treuga & pace*, quæ eandem decimit sub certis formis & modis. Quamquam sic quidem, nostrâ etiam ætate, cessent lites, propter privilegia à posterioribus Pontificibus concessa Mendicantibus, de quibus videre licet Azor. *1. p. Institut. Moral. lib. 13. cap. 2.* quæ quantum ulus probaverit, vel abusus prorogaverit, non facile dictum est, inquit *Zyp hoc. n. 2.* Videri interim possunt, quæ de Missa in Ecclesia parochiali audienda ex veteribus Canonibus & Conciliis plerisque collegit Joan. Filescus in *Tract. de parochia cap. 6. & 7.*

7. Denique, ut alia omittam, in parochiali Ecclesia sepeliendi sunt mortui, *Clement. Dudum 6. verum de sepulchris*: nisi alibi sepulturam elegerint, iuxta ea, quæ Tit. præcedenti de hac re diximus.

Quænam verò, ultra prædicta, ex decretis

Concil. Trident. incumbant Parocho, videre ibi passim licet, & colligit pleraque Piafec. *d. loco de visitatione Parochialis Ecclesiæ.*

TITULUS XXX.

De Decimis, Primitiis, & Oblationibus.

§ I.

Oblatio quid sit & quotuplex.

1. Oblatio in genere complectitur etiam Decimas & Primitias.
2. Oblatio in specie quid sit.
3. Species illius sunt tres.
4. Oblationes tertio rursus sunt de necessitate.

Rectoribus Parochiarum debentur Oblationes, quæ diebus Dominicis & Festis in Missa offerri solent, insuperquæ solvendæ iis Decimæ ac Primitiæ: de quibus nunc ordine agendum est.

1. Et quidem primò de Oblationibus, tamquam generalioribus: nam Oblatio in genere videtur esse idem, quod alicujus rei non petitæ spontanea largitio. Quæ sit aut homini, & Donatio appellatur; aut Deo, & magis Oblatio in Jure Canonico vocatur, quia cum Deus sit rerum omnium dominus, nihil ei dari potest.

Oblatio in genere dividi potest in Oblationem specialiter dictam, contractâ voce generis in speciem, & in Decimas ac Primitias: quæ tria in solis Ecclesiæ bonis præcipuè numerantur, *e. Causa Carpentis 3. inf. de v. rb. signif. & Dei censetur, can. Salvator 1. q. 3.*

2. Oblatio specialiter dicitur, quidquid à Christianis de propriis & licitis ad divinum cultum vel honorem Deo vel Ecclesiæ datur, *d. c. Causa; Carpentis*, sive sit res mobilis, ut monilia, pecunia, ornamenta, & similia; sive immobilis, ut ager, prædium, fundus.

3. Et Oblationis hujusmodi tres sunt species sive modi potius. Prima, quando aliquid donatur Deo vel Ecclesiæ inter vivos, de qua supra Tit. de donationibus. Secunda, quando aliquid datur Deo vel Ecclesiæ causa mortis, de qua